

Folkhögskoleförvaltningen i VGR

2026-05-13

MR-projekt

Projektledare

Erika Sandberg Offesson

erika.sandberg.offesson@vgregion.se

Kort sammanfattning

Vi stärker deltagarnas kunskap om mänskliga rättigheter så att de kan granska våra skolor utifrån rättighetsperspektivet. Genom studiebesök, workshops och digitala kompetenshöjande insatser kopplar vi lärande till deltagardriven kvalitetsgranskning.

Resultatet blir konkreta förbättringsförslag, förankrade i jämlikhet, icke-diskriminering, delaktighet, transparens och ansvar.

Nuläge/utmaning

Västra Götalandsregionen är huvudman för sex folkhögskolor som tillsammans utgör en gemensam förvaltning med ett starkt fokus på demokrati, delaktighet och mänskliga rättigheter. Folkhögskolorna verkar inom ramen för folkbildningen, där staten – via Folkbildningsrådet – anger fyra övergripande syften: att stärka och utveckla demokratin, möjliggöra för människor att påverka sin livssituation och engagera sig i samhällsutvecklingen, utjämna utbildningsklyftor samt bredda deltagandet i kulturlivet.

Som skolform är folkhögskolan fri från centrala läroplaner och utgår i stället från deltagarnas behov, erfarenheter och mål. Studier bedrivs ofta i mindre grupper, med stor tonvikt på dialog, delaktighet och ämnesövergripande arbetssätt. Särskilt prioriterade målgrupper är kortutbildade, personer med funktionsvariationer, nyanlända och andra grupper som står längre från utbildningssystemet – vilket gör folkhögskolan till en viktig aktör för inkludering och social hållbarhet i regionen.

De sex folkhögskolorna bidrar tillsammans till den regionala utvecklingsstrategin, kulturstrategi och hållbarhetsmålen. Genom allt från allmänna kurser, yrkesutbildningar och estetiska kurser till riktade arbetsmarknadsprojekt som Helhetslyftet och Ung-Labbet verkar skolorna aktivt för integration, utbildning och delaktighet i samhälls- och kulturliv.

Trots ett starkt gemensamt engagemang saknas i dag ett övergripande rättighetsbaserat ramverk som gör det möjligt att systematiskt mäta, analysera och åtgärda skillnader mellan skolor, utbildningar och målgrupper. Utmaningen ligger därför i att omsätta principerna om mänskliga rättigheter till konkreta och användbara verktyg inom det systematiska kvalitetsarbetet – där deltagarnas erfarenheter och röster inte bara samlas in, utan aktivt driver utvecklingen framåt.

Insatsen

Insatsen utgår från att deltagarna själva är de främsta bärarna av kunskap om hur skolvardagen fungerar. Genom utbildning till rättighetsambassadörer får deltagarna verktyg att granska sin skolmiljö och lyfta fram hur principer som jämlikhet, delaktighet och ickediskriminering fungerar i praktiken. Detta ligger i linje med hur mänskliga rättigheter definieras i Sverige: universella och odelbara rättigheter som tillkommer varje individ, och som bygger på statens ansvar att respektera, skydda och uppfylla dessa rättigheter.

Samarbete med Institutet för mänskliga rättigheter i Lund och Hassela Solidaritet ger både deltagare och personal en gemensam kunskapsbas om centrala MR-principer. Det kopplar samtidigt till Västra Götalandsregionens egen policy, som slår fast att verksamheter ska präglas av delaktighet, jämlikhet, transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande.

Rättighetsambassadörerna genomför därefter en deltagardriven kartläggning av skolvardagen för att synliggöra både styrkor och brister i hur rättigheterna realiserats i praktiken. Resultaten sammanställs och analyseras tillsammans, med fokus på att identifiera konkreta glapp och utvecklingsområden. Utifrån dessa analyser formuleras förbättringsåtgärder för varje skola – åtgärder som bygger direkt på deltagarnas egna iakttagelser och prioriteringar.

Slutligen presenteras resultaten och förbättringsförslagen för skolledningarna och den politiska styrelsen, vilket skapar en tydlig process för ansvarsutkrävande. Detta avslutande steg gör att deltagarnas röster inte bara uppmärksammas – de blir vägledande för de förändringar som skolorna genomför. Genom denna process knyts hela projektet samman i en cykel av kunskap, delaktighet och konkret utveckling, där mänskliga rättigheter inte bara diskuteras utan aktivt förverkligas i skolornas vardag.

Målgrupper

Primär målgrupp – Deltagare vid alla sex folkhögskolor

Den primära målgruppen är samtliga deltagare inom VGR:s sex folkhögskolor, oavsett kursform, studiebakgrund eller individuella förutsättningar. Det är dessa deltagare som direkt berörs av skolornas pedagogiska miljö, bemötande, tillgänglighet och organisering – och som därmed också påverkas mest av ett stärkt rättighetsbaserat arbetssätt. Utvecklingsinsatsen syftar till att ge dem större inflytande över sin

studiemiljö, skapa strukturer där deras erfarenheter tas på allvar och säkerställa att deras rättigheter beaktas i varje del av utbildningen. Deltagarna inkluderas också aktivt genom rollen som rättighetsambassadörer, vilket gör dem till medskapare i skolornas kvalitetsarbete.

Sekundär målgrupp – Personal, skolledningar, förvaltning och politisk nivå

Den sekundära målgruppen består av all personal på skolorna – lärare, vägledare, internatpersonal, administrativ personal – samt skolornas ledningar och folkhögskoleförvaltningen. Även förtroendevalda på politisk nivå ingår i denna kategori, då de har ett övergripande ansvar för styrning, resursfördelning och uppföljning. För denna målgrupp innebär insatsen kompetenshöjning, metodutveckling och ett fördjupat ansvarstagande för hur mänskliga rättigheter omsätts i både beslut och vardaglig pedagogik. De är centrala i att skapa hållbara strukturer som säkerställer att deltagarnas rättigheter respekteras och att utvecklingsinsatserna får långsiktig effekt.

Indirekt målgrupp – Framtida deltagare och externa samarbetspartner

Den indirekta målgruppen omfattar framtida deltagare som kommer att ta del av de förbättrade arbetssätten och den mer rättighetsmedvetna organisation som utvecklingsinsatsen syftar till att skapa. Detta inkluderar både nya målgrupper som folkhögskolorna ännu inte når och de som traditionellt söker sig till folkbildningen.

Även externa samarbetspartner – exempelvis civilsamhällesorganisationer, kommuner, regionens olika verksamheter och myndigheter – utgör en viktig indirekt målgrupp. De påverkas av och kan bidra till arbetet genom samverkan, erfarenhetsutbyte och gemensamma metoder för delaktighet, inkludering och

rättighetsförverkligande. På så sätt får insatsen en vidare samhällseffekt än den som uppstår enbart inom skolorganisationen.

Mål med insatsen

Det övergripande målet är att säkerställa att VGR:s folkhögskolor lever som vi lär genom att etablera ett långsiktigt, deltagardrivet och rättighetsbaserat kvalitetsarbete. Målet är att folkhögskolorna fullt ut ska förverkliga sitt uppdrag enligt folkbildningen – att stärka demokratin, utjämna utbildningsklyftor och öka möjligheten för människor att påverka sina livsvillkor – samtidigt som de bidrar till VGR:s mål för social hållbarhet 2030, särskilt jämlikhet och lika rättigheter samt tillit, trygghet och delaktighet.

Genom att anknyta till den regionala utvecklingsstrategin VG2030, där ökad inkludering och stärkt social sammanhållning är centrala riktningar, syftar insatsen till att göra folkhögskolorna till föregångare i regionens arbete med mänskliga rättigheter.

Delmål 1

Utbilda minst 12 deltagare som rättighetsambassadörer, 2 på varje skola.

Syftet är att fördjupa deltagarnas kunskap om mänskliga rättigheter och ge dem verktyg att genomföra kartläggningar av olika nedslag skolvardagen. Detta stärker delaktigheten, synliggör ojämlikheter och bidrar till att identifiera förbättringsområden. Kompetenshöjningen sker i samarbete med Institutet för mänskliga rättigheter i Lund – en statlig myndighet med uppdrag att följa och rapportera om hur mänskliga rättigheter respekteras i Sverige samt Hassela Solidaritet, en ideell organisation som arbetar förebyggande mot ungt utanförskap.

Delmål 2

Genomföra kompetenshöjning för personal

Personal får ta del av kompetenshöjning inom MR-området. Detta stärker kompetensen i att arbeta med rättighetsbaserad pedagogik, bemötande och systematiskt kvalitetsarbete, i linje med VGR 2030:s ambition att främja kunskap om mänskliga rättigheter i sina verksamheter. Syftet är också att skapa förståelse för rättighetsambassadörernas arbete. Målet är att minst 60 personal ska ha tagit del av kompetensutveckling under 2026 (15 på varje skola).

Delmål 3

Implementera en MR-checklista som gemensam struktur för kvalitet

MR-checklistan ska användas i alla sex folkhögskolor för att säkerställa att principer som icke-diskriminering, delaktighet, transparens och tillgänglighet blir integrerade i vardagsrutiner, beslut och pedagogiska metoder. Detta skapar ett gemensamt ramverk som tidigare saknats och stärker regionens arbete med inkluderande verksamheter.

Delmål 4

Samlad analys i en MR-rapport

Baserat på ambassadörernas kartläggningar och analyser ska en MR-rapport tas fram som ska sammanfatta resultat, identifierade skillnader, utvecklingsbehov och konkreta förbättringsförslag för skolorna. Den fungerar både som ett verktyg för ansvarsutkrävande och som en plattform för fortsatt förbättring.

Vilka hållbarhetsmål

- Jämlikhet och lika rättigheter
- Tillit trygghet och delaktighet

På vilket sätt bidrar insatsen till hållbarhetsmålen

Insatsen inom VGR:s folkhögskolor bidrar på ett konkret och strukturerat sätt till Västra Götalandsregionens mål för social hållbarhet 2030, där både jämlikhet och lika rättigheter samt tillit, trygghet och delaktighet är centrala prioriteringar. Regionens mål betonar att verksamheter ska arbeta kunskapsbaserat med mänskliga rättigheter, identifiera orättfärdiga skillnader och utveckla inkluderande miljöer.

Genom att stärka personalens kompetens om rättighetsbaserade arbetssätt, tillsammans med Institutet för mänskliga rättigheter i Lund, skapas förutsättningar för en mer jämlik och rättighetsmedveten organisering av folkhögskolornas utbildningar. Det innebär att principer som icke-diskriminering, delaktighet och tillgänglighet får en tydligare plats i både pedagogik och verksamhetsutveckling.

Arbetet med rättighetsambassadörer – där deltagare genomför kartläggningar av skolvardagen – stärker dessutom regionens ambition att synliggöra och analysera orättvisa skillnader i verksamheternas utbud, bemötande och tillgänglighet. Denna deltagardrivna granskning ligger i direkt linje med VGR:s mål om att främja jämlikhet och lika rättigheter genom att ge utrymme åt de röster som oftast inte kommer till tals i traditionella kvalitetsmodeller. Samtidigt utgör arbetet ett konkret bidrag till regional utvecklingsstrategi VG2030, som lyfter inkludering, social sammanhållning och livslångt lärande som avgörande aspekter av ett hållbart samhälle.

Insatsen stärker även målet tillit, trygghet och delaktighet genom att bygga strukturer för transparens och ansvarsutkrävande. När deltagarnas kartläggningar återkopplas till skolledning och styrelse skapas ett tydligare samband mellan upplevd vardag och organisatoriska beslut – något som i sig ökar tilliten till skolorganisationen. Regionens sociala

hållbarhetsmål efterfrågar just denna typ av ansvarstagande och öppna processer, där dialog och medskapande ingår som en naturlig del av verksamheten. Insatsen möter detta genom att ge deltagarna reellt inflytande och möjlighet att påverka förändringsarbetet, samtidigt som personal och ledning får verktyg för att stärka trygghet och välbefinnande i skolmiljön.

Detta utvecklingsarbete är i hög grad samstämmigt med VG2030:s prioritering om att öka inkluderingen och stärka tillit och sammanhållning i hela regionen. Genom att göra deltagarnas röster till en del av den ordinarie kvalitetsstrukturen blir folkhögskolorna arenor för demokratiutövning i praktiken. Arbetet stärker också kopplingen till Agenda 2030:s globala mål, där både minskad ojämlikhet och inkluderande, fredliga samhällen utgör centrala ambitioner.

Eftersom folkhögskolorna enligt statens uppdrag ska bidra till att stärka demokratin, främja delaktighet och utjämna utbildningsklyftor, innebär detta utvecklingsarbete att regionens policyramverk och folkbildningens kärnuppdrag förenas i konkret handling.

På så sätt blir insatsen inte bara en intern metodutveckling, utan ett led i en större regional satsning på social hållbarhet där jämlikhet, rättigheter, tillit och delaktighet integreras i allt från vardagspraktik till strategiska beslut.

Genomförande

Utvecklingsarbetet genomförs i en tydligt strukturerad process som sträcker sig över hela 2026. Arbetet är uppbyggt kring sex steg, där varje fas bygger vidare på den föregående för att säkerställa en hållbar och förankrad implementering av ett rättighetsbaserat kvalitetsarbete i förvaltningen.

Steg 1: Förankring och design (jan–feb)

Arbetet inleds med intern förankring hos skolledning, personal och nyckelfunktioner samt etablering av styrgrupp, tillsättning av projektledare och arbetsgrupper. I denna fas fastställs mål, roller, ansvar och arbetsmetodik. En kommunikatör knyts till projektet som stöd.

Steg 2: Partnerskap och kunskapsinhämtning (mars)

I nära samarbete med Institutet för mänskliga rättigheter samt Hassela Solidaritet genomförs studiebesök, workshops och dialogmöten som fördjupar kunskapen om rättighetsbaserade arbetssätt. Denna fas ger ett gemensamt kunskapsunderlag inför metodutvecklingen.

Steg 3: Metodpaket och utbildning (apr–maj)

Under våren tas ett gemensamt metodpaket fram, inklusive MRchecklista och stödmaterial för granskning. All personal deltar i utbildningsinsatser, digitala sessioner och handledning för att säkerställa att metoden kan användas på alla skolor.

Steg 4: Deltagardriven granskning (jun–okt)

12 deltagare utbildas till rättighetsambassadörer och genomför kartläggningar av skolvardagen på samtliga folkhögskolor. Arbetet sker i dialog med skolkoordinatorer och projektledning och fångar upp både styrkor och utvecklingsområden.

Steg 5: Analys, återkoppling och åtgärder (nov)

Insamlat material analyseras av projektledning, interna analysgrupper och skolledare. Varje skola formulerar konkreta förbättringsåtgärder och får återkoppling på sina resultat. Arbetet knyts till förvaltningens systematiska kvalitetsprocess.

Steg 6: Uppföljning och implementering (dec)

Året avslutas med en gemensam MRrapport, implementeringsplan och integrering av metoden i ordinarie kvalitetsarbete. Lärdomar sammanställs och planeras in för kommande år.

Tidsplan

Utvecklingsarbetet genomförs under hela 2026 och följer en sexstegsprocess där varje fas bygger vidare på föregående. Under januari–februari förankras arbetet i organisationen, projektstruktur etableras och mål, roller och arbetsmetodik fastställs. I mars genomförs kunskapsinhämtning i samarbete med Institutet för mänskliga rättigheter och Hassela Solidaritet genom studiebesök och workshops. Under april–maj tas ett gemensamt metodpaket fram och personal utbildas för att möjliggöra ett enhetligt arbetssätt. Juni–oktober ägnas åt deltagardriven granskning där rättighetsambassadörer genomför kartläggningar på samtliga skolor. I november analyseras resultaten och återkopplas till respektive skola som formulerar egna förbättringsåtgärder. Arbetet avslutas i december med en samlad MR-rapport och en implementeringsplan där metoden integreras i det ordinarie kvalitetsarbetet för kommande år.

Organisation och ansvar

Styrgrupp: Förvaltningschef, representanter för experter på MR-området, deltagare och verksamhetscontroller.

Projektledning: Projektledare i nära samarbete skolkoordinatorer

Skolkoordinatorer: En ansvarig per skola som är stöd till varje skolas rättighetsambassadörer.

Rättighetsambassadörer: 12 deltagare utbildas för kartläggning och analys.

Expertstöd: Institutet för mänskliga rättigheter samt Hassela Solidaritet bidrar med metodisk och teoretisk kompetens.

Förankring

Förankringsprocessen tog avstamp i en studieresa till Skåne och Köpenhamn under 2025 för alla rektorer och kansliet. Resan genomfördes för att ge förvaltningen möjlighet att lyfta blicken från det dagliga operativa arbetet och fördjupa sig i grundläggande frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och folkbildningens samhällsuppdrag.

Under resan mötte förvaltningen ett flertal strategiska aktörer, bland annat Grundtvigsk Forum i Vartov, Nord 55° och den danska folkhögskoleföreningen FFD. Samtalen berörde frågor som hur folkhögskolor kan skapa trygga mötesrum för människor med olika perspektiv, hur de kan stärka lokalsamhällen i tider av polarisering och vilken roll bildningen spelar för att värna demokratiska värden. Dessa samtal gav viktiga perspektiv som förvaltningen kunnat ta med sig in i det egna utvecklingsarbetet.

Resan omfattade också ett heldagsbesök på Tora Vega folkhögskola, där samtal fördes med både rektor samt med Nicolas Lunabba kring ungas villkor, sociala ojämlikheter och vikten av relationellt arbete. Dessa möten breddade förståelsen för hur mänskliga rättigheter och demokratiska värden behöver få genomslag i skolornas vardagliga bemötande, pedagogik och miljö.

Ett av de mest betydelsefulla inslagen var mötet med Institutet för mänskliga rättigheter i Lund. Här fick förvaltningen både en presentation av institutets uppdrag och möjlighet att föra ett fördjupande samtal om hur folkhögskolor kan bidra till att stärka individens rättigheter i en tid då demokratier globalt står inför växande utmaningar. Samtalet gav viktiga

impulsfrågor som senare har använts i förvaltningens interna arbete för att tydliggöra projektets relevans och riktning.

Under resans avslutande pass genomfördes en intern sammanfattning där alla intryck konkretiserades och relaterades till förvaltningens kommande utvecklingssteg. Detta skapade en gemensam förståelse för varför ett rättighetsbaserat kvalitetsarbete behövs, hur det bör genomföras och vilken ansvarsfördelning som krävs framåt. Rektorerne har därefter fört vidare samtal med personal på skolorna för ytterligare implementering av projektidén. Detta innebär att insatsen inte uppfattas som ett sidoprojekt utan som ett naturligt steg i förvaltningens långsiktiga arbete med demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter.

Budget

Den sammanlagda kostnaden för projektet uppgår till 566 225 kronor exklusive moms.

Projektägare: Annika Paulsson Kihlstrand

E-post: annika.paulsson.kihlstrand@vgregion.se

Befattning: Rektor

Avdelning/enhet: Dalslands folkhögskola

Förvaltning: Folkhögskoleförvaltningen